

Letterstedtska föreningen och Nordisk Tidskrift

- en informationsbroschyr

Föreningens historia

Letterstedtska föreningen konstituerades år 1875. Föreningen bildades genom en donation av generalkonsul Jacob Letterstedt. Föreningens uppgift är enligt stadgan att befordra gemenskapen mellan de fem nordiska länderna med avseende på industri, vetenskap och konst. Föreningen består av en svensk, en dansk, en norsk, en finländsk och en isländsk avdelning. Den svenska avdelningens styrelse är också föreningens huvudstyrelse. Föreningens verksamhet består av utdelning av anslag till nordiska ändamål, utgivning av Nordisk Tidskrift, utdelning av Jacob Letterstedts nordiska förtjänstmedalj samt seminarie- och mötesverksamhet.

Vem var Jacob Letterstedt?

Jacob Letterstedt (f. 1796, d. 1862) var bondson från Östergötland. Både sin bildning och sin förmögenhet skapade han själv.

Han började som företagare i Stockholmstrakten, men blev efter ett år konkursmässig. Då flydde han utomlands från sina fordringsägare, kom via England till Kapstaden och började där om på nytt. Med kvarnrörelse och omfattande spannmålshandel grundlade han en förmögenhet som han ytterligare ökade på under sin tid som direktör för den första affärsbanken i Kapstaden. År 1837 gjorde han en resa till Sverige och betalade tillbaka sina skulder. Han ville rehabilitera sig, och detta gjorde han bl.a. genom stöd till Vetenskapsakademien där han sedermera blev invald.

Ett officiellt erkännande fick han 1841, då han utnämndes till svensk-norsk konsul. Sedermera blev han också generalkonsul. Som sådan förvärvade han en betydande erfarenhet av praktiskt nordiskt samarbete. Detta förklarar hans önskan att främja näringsflit (det var innebörden i ordet industri på hans tid), vetenskap och konst i Sverige och övriga Norden. Han var en praktisk man som såg fördelarna med samarbete.

Omslagsbild: Jacob Letterstedt vid 61 års ålder.

Oljemålning av Uno Troili 1857.

© Centrum för vetenskapshistoria, Kungl. Vetenskapsakademien.

Föreningens bildande

Kort före sin död 1862 gjorde Jacob Letterstedt en för tiden förhållandevis stor donation. Den hade växt till 452 825 kronor år 1879, och på den grundades Letterstedtska föreningens verksamhet. I en skrivelse till Vetenskapsakademiens sekreterare redogjorde han för sina avsikter. Han förklarade att ”i långa tider har det varit min älsklingstanke att i de Skandinaviska länderna söka åstadkomma gemenskap och samverkan i industriell, vetenskaplig och konstnärlig sträfvän”.

I Letterstedts testamente uppdrogs åt tre personer att utforma stadgarna. De gjorde endast små, nödvändiga tillägg och ändringar. Letterstedts huvudtankar kvarstår i de alltjämt gällande stadgarna.

Ursprungligen hade Letterstedtska föreningen tre avdelningar: en svensk vars styrelse också är föreningens huvudstyrelse, en dansk och en norsk avdelning. Senare tillkom en finländsk kommitté, 1981 omvandlad till en nationell avdelning. Sedan år 1979 finns det också en isländsk kommitté, även den år 1981 omvandlad till en nationell avdelning.

Nordisk Tidskrifts tillkomst

Utgivandet av en nordisk publikation stod högt på Jacob Letterstedts prioritetlista. Docenten Claes Annerstedt kom att ansvara för det första tidskriftsnumret som utkom 1878.

Det rådde från första början viss oenighet om tidskriftens innehåll och redigering. En uppfattning var att tidskriften skulle bestå av tre skilda serier, en för industri, en för vetenskap och en för konst. Denna tanke förkastades dock och det slutliga valet blev en för samtliga tre ämnesområden gemensam tidskrift.

Föreningens organisation

Nationella avdelningar

Letterstedtska föreningen består av fem nationella avdelningar, en för vart och ett av de fem nordiska länderna. Den svenska avdelningen utser en huvudstyrelse på tolv personer. Styrelsen sammanträder i regel två gånger per år, i maj och november. Den danska och norska avdelningen utser inom sig en styrelse, medan den finländska och isländska avdelningen på grund av sin ringa storlek fattar beslut in pleno. Gemensamt är att avdelningarna har en ordförande och en ständig sekreterare som även tillsammans kan företräda avdelningen. Avdelningarna håller minst ett möte per år.

Ordförande och sekreterare i de nationella avdelningarna:

Den svenska huvudstyrelsen:

Ordförande: F.d. statsrådet Karin Söder

Sekreterare: Fil.kand Claes Wiklund

Danska avdelningen:

Ordförande: Professor Jørn Lund

Sekreterare: Kontorchef Steen A. Cold

Finländska avdelningen:

Ordförande: Professor Seppo Zetterberg

Sekreterare: Fil.mag. Dag Lindberg

Isländska avdelningen:

Ordförande: F.d. riksantikvarie Thor Magnusson

Sekreterare: Expeditionschef Snjólaug Ólafsdóttir

Norska avdelningen:

Ordförande: Professor Kolbjørn Skaare

Sekreterare: Vakant

Gemensamma organ

Letterstedtska föreningen har tre gemensamma organ. Två gånger om året träffas företrädare för de fem nationella avdelningarnas styrelser (presidier) för att granska inkomna ansökningar om bidrag. Denna Letterstedtska föreningens *granskningsgrupp* lämnar förslag till huvudstyrelsen om hur tillgängliga medel för gemensam utdelning och för konstnärligt utbyte ska fördelas. De nationella avdelningarna eller deras styrelser beslutar själva om enskilda personers ansökningar om studieresor till annat nordiskt land.

Ett annat gemensamt organ är Letterstedtska föreningens *medaljkommitté*. Den sammanträder en gång om året för att lämna förslag till huvudstyrelsen till mottagare av Jacob Letterstedts nordiska förtjänstmedalj.

Det tredje gemensamma organet är *Nordisk Tidskrifts redaktion*. Den består av huvudredaktören, de fyra nationella redaktörerna och en kansliassistent, och möts minst två gånger per år.

Anslag

Årligen förfogar Letterstedtska föreningen över mellan två och tre miljoner svenska kronor för utdelning till nordiska ändamåls dels gemensamt, dels nationellt. Anslagsutlysningen sändes i särskild ordning till universitet, högskolor, museer, arkiv, nordiska institutioner och föreningar. Den publiceras regelmässigt i årets sista nummer av Nordisk Tidskrift. Det förekommer ingen ansökningsblankett, utan ansökan utformas fritt av den sökande.

Gemensam utdelning

Ansökningstillfällena är två: den 15 februari och den 15 september. Anslagen utdelas företrädesvis till vetenskapliga arbeten ägnade åt jämförande behandling av företeelser i de nordiska länderna, för gästbesök av nordiska forskare i annat nordiskt land (varvid ansökan bör inges av mottagarinstitutionen), för anordnande av konferenser och seminarier av nordiskt intresse, för tryckning eller översättning av publikationer av nordiskt intresse samt för inköp av litteratur eller annan utrustning till institutioner med nordisk inriktning. Därtill finns en särskild summa avsatt till konstnärligt utbyte.

Anslag delas däremot inte ut till projekt som redan ägt rum, ej heller till festskrifter eller till löner eller normala levnadsomkostnader.

Ansökan ur de gemensamt fördelade medlen bör ligga mellan 10.000 och 50.000 svenska kronor. Ansökningarna insändes till Letterstedtska föreningens huvudstyrelse, Box 22333, SE-104 22 Stockholm.

Nationell utdelning

Enskilda personer kan skicka in sin ansökan till någon av de fem nationella avdelningarna om anslag för studieresor till andra nordiska länder. Ansökningstiden är den 15 februari.

Ansökningarna sändes till följande adresser:

Danska sökande:

Letterstedtska föreningens danska avdelning:

c/o Steen A. Cold

Engbakken 6

DK-2830 Virum

Finländska sökande:

Letterstedtska föreningens finländska avdelning:

c/o fil.mag Dag Lindberg

Lönrotsgatan 7 B 16

FIN-00120 Helsingfors

Isländska sökande:

Letterstedtska föreningens isländska avdelning:

c/o expeditionschef Snjólaug Ólafsdóttir

Vesturbrun 36

IS-102 Reykjavik

Norska sökande:

Letterstedtska föreningens norska avdelning:

c/o professor Kolbjørn Skaare

Professor Dahls gate 42

NO-0260 Oslo

Svenska sökande:

Letterstedtska föreningens svenska avdelning:

Box 22333

SE-104 22 Stockholm

Den svenska avdelningen tar även emot ansökningar den 15 september.

De nationella avdelningarna förfogar var och en över omkring 150.000 svenska kronor per år för utdelning, med undantag för den isländska som disponerar över 90.000 svenska kronor.

Letterstedtska föreningen använder sig inte av särskilda ansökningsblanketter utan ansökningarna såväl till huvudstyrelsen som till de nationella avdelningarna skall vara fritt formulerade. De kostnader som det sökta anslaget grundar sig på bör specificeras. Doktorander skall bifoga ett intyg från handledaren.

Nordisk Tidskrift

Letterstedtska föreningen utger sedan 1878 Nordisk Tidskrift för vetenskap, konst och industri. Nordisk Tidskrift är partipolitiskt obunden, utkommer med fyra nummer per år och har en samnordisk redaktion. Den distribueras i samarbete med Föreningen Norden.

Tidskriften vill först och främst främja nordiskt kulturutbyte. Särskilt vill tidskriften uppmärksamma frågor och ämnen som rör de nordiska folkens gemenskap. I Nordisk Tidskrift publiceras artiklar, bokessäer, recensioner, översikter och nordiska krönikor. Under rubriken *För egen räkning* publiceras personligt hållna bidrag i nordiska samarbetsideologiska ämnen. Tidskriftens arbetspråk är danska, norska och svenska. Bidrag på finska och isländska översätts till något av de skandinaviska språken.

Ursprungligen utkom tidskriften med ett par nummer per år. Som mest publicerades åtta nummer per år. Från 1972 utkom tidskriften med sex nummer per år. Sedan 1998 är utgivningen fyra nummer årligen.

Prenumerera på Nordisk Tidskrift

En årsprenumeration inom Norden kostar 250 svenska kronor, lösnummer 65 svenska kronor plus porto. Prenumerationsavgiften insätts på postgiro 40 91 95-5, Nordisk Tidskrift, c/o Hans Blidberg, Höglunda, SE-179 75 Skå.

Medlemmar i Föreningarna Norden får rabatt efter hänvändelse till redaktionen.

Redaktion

Tidskriftens huvudredaktör och ansvarige utgivare:

Fil.kand. Claes Wiklund

Dansk redaktör: Dr.phil. Henrik Wivel

Finländsk redaktör: Pol.mag. Guy Lindström

Isländsk redaktör: Expeditionschef Snjólaug Ólafsdóttir

Norsk redaktör: Professor Hans H. Skei

Kansliassistent: Vakant

NORDISK TIDSKRIFT

FÖR VETENSKAP, KONST OCH INDUSTRI
UTGIVEN AV LETTERSTEDTSKA FÖRENINGEN

- Politik och ekonomi i Norden 2006:
 - Claes Wiklund
 - Arne Hardis
 - Jan-Anders Ekström
 - Arna Schram
 - Harald Stanghelle
 - Anders Wettergren
- Gunnar Ekelöfs lyriska författarskap
- Islands Gutenberg var svensk
- Intervju med Claes Andersson
- Kristina Persson om Föreningen Norden
- Brevväxlingen Selma Lagerlöf – Valborg Olander

STOCKHOLM

■ ■ Ny serie i samarbete med Föreningarna Norden ■ ■

Årg. 83 • 2007 • Häfte 2

*Sedan 1878 utger Letterstedtska föreningen Nordisk Tidskrift
för vetenskap, konst och industri.*

Letterstedts nordiska förtjänstmedalj

Sedan år 1981 utdelas en gång om året Jacob Letterstedts nordiska förtjänstmedalj. Medaljen tillfaller en person som gjort en särskilt framträdande insats för att främja det nordiska samarbetet. Rätten att föreslå medaljinnehavare tillkommer samtliga medlemmar av Letterstedtska föreningens nationella avdelningar samt styrelserna för Föreningarna Norden. De inkomna förslagen bereds av en särskild medaljkommitté utsedd av styrelserna för de fem nationella avdelningarna av Letterstedtska föreningen, i praxis avdelningarnas ordförande. Medaljen överlämnas vid en ceremoni av talmannen i ifrågavarande lands parlament.

Letterstedtska föreningens nordiska förtjänstmedalj, från vänster fram- respektive baksida.

Letterstedtska föreningens nordiska förtjänstmedalj har hittills delats ut till:

- 1981 Fhv. generalsekretær Frantz Wendt, Danmark
- 1982 Statsrådet Karl-August Fagerholm, Finland
- 1983 F.d. statsrådet Helge Seip, Norge
- 1984 F.d. direktören i Föreningen Norden Arne F. Andersson, Sverige
- 1985 Ambassadören Sigurður Bjarnason, Island
- 1986 Författaren Per Olof Sundman, Sverige
- 1987 F.d. teaterchefen Vivica Bandler, Finland

1988 Lektor Erling Nielsen, Danmark
1989 Fyrrv. Rádherra Gylfi Gíslason, Island
1990 F.d. regeringsrådet Gustaf Petrén, Sverige
1991 Riksdagsrådet Elsi Hetemäki-Olander, Finland
1992 Fhv. generalsekretær Aksel Heltoft, Danmark
1993 Professor em. Bertil Molde, Sverige
1994 Kungsbonden Danjal Pauli Danielsen, Färöarna
1995 Professor Leif Mæhle, Norge
1996 F.d. statsminister Thorbjörn Fälldin, Sverige
1997 F.d. president Vigdís Finnbogadóttir, Island
1998 Høyesterettsdommer Einar Løchen, Norge
1999 Professor em. Örjan Lindberger, Sverige
2000 F.d. direktören i Pohjola-Norden Gustav af Hällström, Finland
2001 Skådespelerskan Liv Ullmann, Norge
2002 Professor em. Ármann Snaevarr, Island
2003 Professor Torben Brostrøm, Danmark
2004 Professor em. Gun Widmark, Sverige
2005 Professor em. Kai Laitinen, Finland
2006 F.d. alltingsledamoten Haraldur Ólafsson, Island
2007 Fil. mag. Maj-Britt Imnander, Sverige

Seminarieverksamhet

Sedan slutet av 1970-talet har Letterstedtska föreningen ungefär vartannat år arrangerat seminarier med deltagande av såväl föreningsföreträdare som andra. Seminarierna har haft olika teman som t.ex. *Dagspressen och det nordiska* (1983), *Det nordiska högskolesamarbetet* (1985), *Norden och Europa* (1987), *Nordisk säkerhetspolitik* (1991) och *Den nordiska bok- och tidskriftsmarknaden* (1992).

2002 anordnades ett seminarium på temat *Norden i samverkan. Då - nu - sedan* med anledning av Nordiska rådets 50-årsjubileum på Nordiska folkhögskolan i Kungälv, Sverige.

2006 anordnades ett medlemsseminarium om *Norden och globaliseringen* på Nordiska folkhögskolan i Kungälv.

The Josephine Mill i Kapstaden byggdes 1840 av Jacob Letterstedt.

Letterstedtska föreningen

och

Nordisk Tidskrift

Box 22333, SE-104 22 Stockholm

Besöksadress c/o Föreningen Norden, Hantverkargatan 33, 2 tr, Stockholm

Telefon +46 8 654 75 70. Telefontid fredagar 10-12

Telefax +46 8 654 75 72

E-mail info@letterstedtska.org

Internet www.letterstedtska.org

Broschyren är tryckt i augusti 2007, tryckeri VTT Grafiska Vimmerby